

Villatomter inom Eggeby bytomt

Arkeologisk förundersökning

Lämning L2008:4121, bytomt
Dagsberg-Eggeby 7:1
Dagsbergs socken
Norrköpings kommun
Östergötlands län
Östergötland

Av MATTIAS JOHANSSON

Villatomter inom Eggeby bytomt

Arkeologisk förundersökning

Lämning L2008:4121, bytomt

Dagsberg-Eggeby 7:1

Dagsbergs socken

Norrköpings kommun

Östergötlands län

Östergötland

Mattias Johansson

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB.

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2022

Samtliga foton av Mattias Johansson.

Omslag: Den kvarstående källaren.

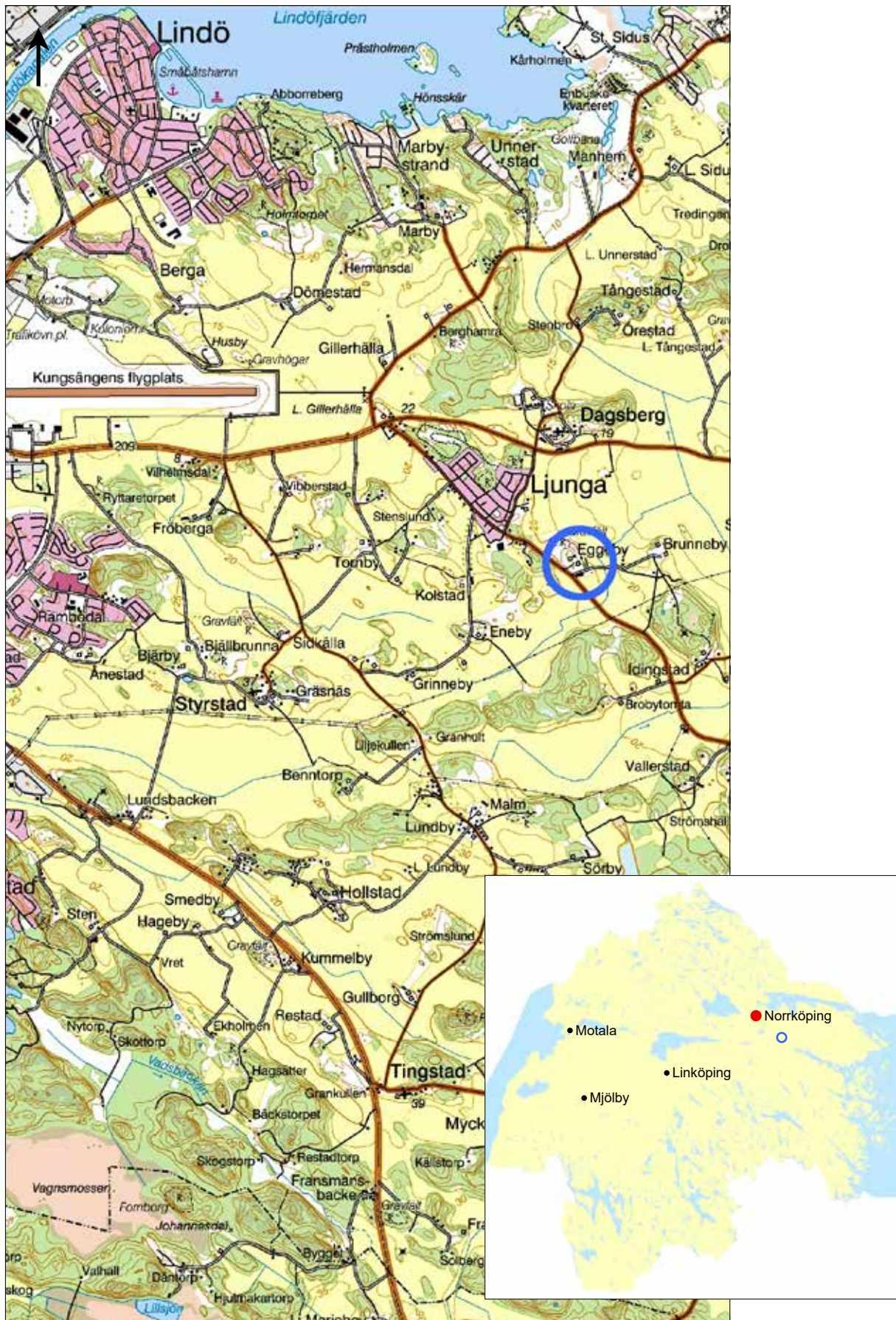
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande 952009.

ISBN 978-91-8041-099-1

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Bakgrund, topografi och kulturmiljö.....	7
Syfte.....	10
Metod och genomförande	10
Resultat	11
Syllstensrader.....	13
Stenlagda ytor och stenfundament.....	14
Sentida störningar.....	15
Utvärdering	18
Referenser	19
Äldre kartmaterial.....	19
Litteratur	19
Tekniska och administrativa uppgifter	20
Bilagor	21
Bilaga 1. Schakttabell	21
Bilaga 2. Kontexttabell	22

Figur 1. Förundersökningsområdet markerat med en blå ring. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk förundersökning efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län (dnr 431-311-21, beslutsdatum 2021-05-10) inom en del av fastigheten Dagsberg-Eggeby 7:1, Norrköpings kommun. Undersökningsytan omfattar cirka 3 000 m² och sydöstra delen av en bytomtsslämning efter byn Eggeby i Dagsbergs socken på Vikbolandet, L2008:4121. Såväl inom som strax utanför själva bytomten har också äldre, förhistoriska boplatsslämningar framkommit. En datering av en härd omedelbart söder om bytomten har kunnat ges en datering till äldre järnålder. Bytomten ligger i en mycket rik fornlämningsmiljö med gravfält, skålgropslokaler och hägnadssystem. Byn har ett första belägg från 1300-talet, men kan utifrån ortnamnet antas ha existerat som bebyggelse redan under järnåldern.

Förundersökningen gjordes med anledning av planerandet av två villatomter på ytan. Flera byggnader som till nyligen funnits inom ytan har därför rivits.

Vid förundersökningens fältarbete i början av juni 2021 lades elva schakt inom undersökningsytan med en total yta av 206 m². I schakten framkom lämningar i form av två stenrader som uppfattas som syllstensrader, en stenlagd yta, som uppfattas som en gångväg eller gångstig eller del av gårdsplan, två delar av ett stenfundament till en byggnad eller en del av en byggnad, samt en stensamling, som antas vara ett stolphål eller stolpfundament. Lämningarna antas ha tillkommit sent och kan i några fall antas ha ett direkt samband med de nyligen rivna byggnaderna. Fyndmaterialet är magert och det äldsta påträffade fyndet är sannolikt en bottenskarva från ett kärl av rödgods, troligen från 1700-tal.

En kontroll mot ett äldre kartmaterial från 1600-talet och framåt visar att mer än hälften av undersökningsytan ligger inom en del av bytomten som i huvudsak har tillkommit genom en utvidgning av densamma som skett relativt sent. Utvidgningen måste ha skett mellan två karteringar 1771 och 1856.

Flera störningar finns inom ytan och en delvis urtagen gödselstack noterades inom den södra delen av ytan.

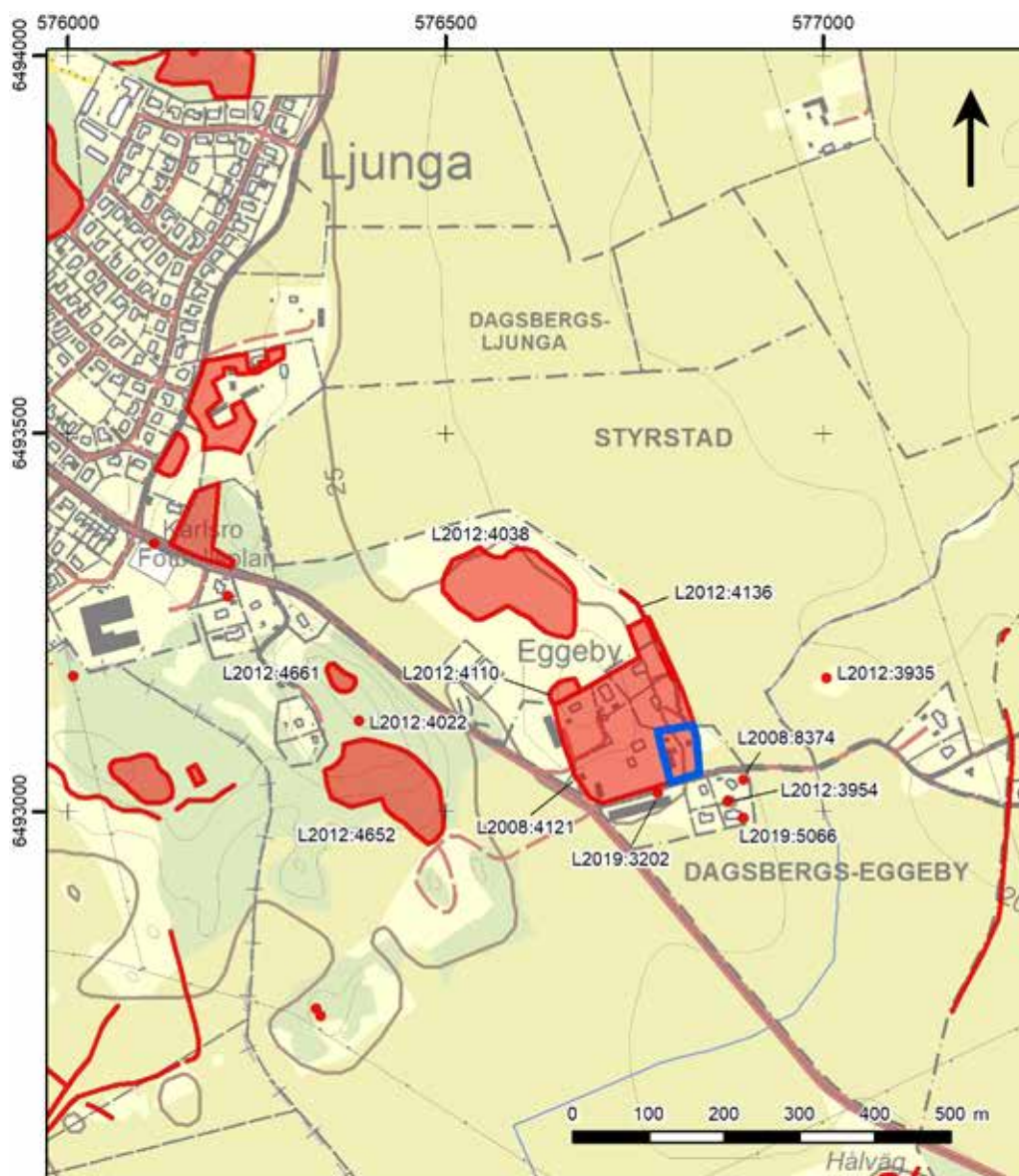
Utifrån de förhållandevis sena dateringarna, det magra fyndmaterialet och de många störningarna ser Stiftelsen Kulturmiljövård att den antikvariska potentialen är förhållandevis låg. Detta, tillsammans med den praxis att inte bedöma ej fullständigt övergivna, reglerade bytomter som fornlämningar, gör att Stiftelsen Kulturmiljövård inte föreslår några fortsatta antikvariska åtgärder inom undersökningsytan inför kommande byggnation av villor.

Det ska noteras att beslut om eventuell fortsatt antikvarisk medverkan tas av Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk förundersökning efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län (dnr 431-311-21, beslutsdatum 2021-05-10) inom en del av fastigheten Dagsberg-Eggeby 7:1, Norrköpings kommun. Förundersökningen gjordes med anledning av förberedande av villatomter och planerad nybyggnation av villor. Ärendets typ ändrades med Länsstyrelsens beslut, efter förfrågningsunderlag och undersökningsplan, från arkeologisk utredning etapp 2 till förundersökning. Författad undersökningsplan och kostnadsplan har dock bibehållits. Sökande av tillstånd för ingrepp i eventuell fornlämning var bröderna Jan-Erik och Hans Stenström, Bråborg, Norrköping.

Länsstyrelsens förfrågningsunderlag omfattade en yta om cirka 3 000 m² belägen inom sydöstra delen av den bytomtslämning, L2008:4121, betecknad som möjlig fornlämning i Kulturmiljoregistret (KMR). Platsen ligger cirka 7 km öster om centrala Norrköping utanför samhället Ljunga och strax söder om Arkösundsvägen.

Figur 2. Fornlämningssmiljö kring förundersökningsområdet. Samtliga lämningar ur Kulturmiljoregistret (KMR) i form av fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar är markerade i rött. De lämningar som nämns i texten är på kartan etiketterade med lämningens nummer. Förundersökningsområdet är markerat med blå linje. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Fältarbetet för den arkeologiska förundersökningen utfördes av Mattias Johansson under två arbetsdagar i början av juni 2021 i form av sökschaktning. För schaktning och igenläggning svarade de sökande genom grävmaskinisten Christian Hagberg, Tornby, Norrköping, som också var väl bekant med ytan sedan tidigare.

Bakgrund, topografi och kulturmiljö

Den aktuella undersökningsytan ligger cirka 7 km öster om centrala Norrköping, strax sydöst om det lilla villasamhället Ljunga och cirka 1 km söder om Arkösundsvägen. Ytan är belägen inom sydöstra delen av Eggeby bytomt, L2008:4121, som i KMR är betecknad som en möjlig fornlämning. Bytomten är dock inte övergiven utan i huvudsak bebyggd.

Bytomten ligger i ett mycket fornlämningstätt område dominerat av lämningar från bronsålder och järnålder. Endast drygt 50 meter sydöst om undersökningsytan finns en skålgropsförekomst, L2012:3954, bestående av cirka tio gropar. En annan sådan lokal, L2012:3935, ligger cirka 180 meter rakt öster om undersökningsytan och omfattar cirka tjugo gropar (figur 2–3).

Kring bytomten finns också flera gravfält. Cirka 300 meter väster om bytomten finns ett större gravfält, L2012:4652, med 55 registrerade gravar, strax norr om detta finns en ensam hög, L2012:4022, och ett mindre gravfält, L2012:4661, bestående av sju registrerade gravar. Norr om bytomten, cirka 170 meter nordväst om undersökningsytan, finns ett annat gravfält, L2012:4038, med cirka 45 registrerade gravar och närmare, liggande direkt mot bytomtens nordvästra hörn, ytterligare ett gravfält, L2012:4110, med cirka sju registrerade gravar. Längs nordöstra sidan av bytomten med fortsättning norrut finns ett registrerat hägnadssystem, L2012:4136, bestående av flera fragmentariska stensträngar. Dateringen till förhistorisk tid har dock ifrågasatts i detta fall och lämningen har status som övrig kulturhistorisk lämning.

Figur 3. Översikt av den södra och mellersta delen av undersökningsytan. Foto från norr.

På bytomten, norr om den nu aktuella undersökningsytan, gjordes en arkeologisk utredning 2012 av Arkeologikonsult, varvid det framkom syllstensrader på åtminstone ett, möjligen två ställen. Dessutom framkom en terrasskant och en härd. Strax utanför den då aktuella utredningsytan framkom ytterligare en syllstensrad som tidigare hade registrerats som en av de ovan omtalade stensträngarna (Dardel 2012). Alla dessa uppfattades i rapporten som fornlämningar, men har senare kommit att inkluderas i bytomtslämningen.

På en yta sydöst om bytomten, i anslutning till skålgropsförekomsten, gjordes en utredning 2018 av Arkeologikonsult. Inom denna yta framkom ett flertal parställda, stenskodda stolphål och en härd (Bornfalk Back 2018). Till ytan återkom Arkeologgruppen för en arkeologisk förundersökning senare samma år. Då framkom ytterligare en härd i anslutning till den tidigare påträffade. En av dem kunde också dateras till yngre romersk järnålder och de båda härdarna, L2019:5066, betraktades utifrån dateringen som herdehärdar. Ytterligare en mängd stolphål framkom också, men dessa visade sig vara ett så kallat skugghus inom en rävgård från 1900-talets mitt, L2008:8374 (Karlenby 2019).

Vid schaktningsövervakning i samband med bredbandsnedläggning 2018 påträffades flera lämningar av förhistorisk karaktär på en 6 meter lång sträcka på norra sidan av en ladugård som ligger omedelbart söder om bytomten. Det var frågan om en härd, ett stolphål, ett litet störhål och resterna efter ett kulturlager (Kennebjörk, manus). De sistnämnda lämningarna har registrerats som ett boplatsoområde, L2019:3202.

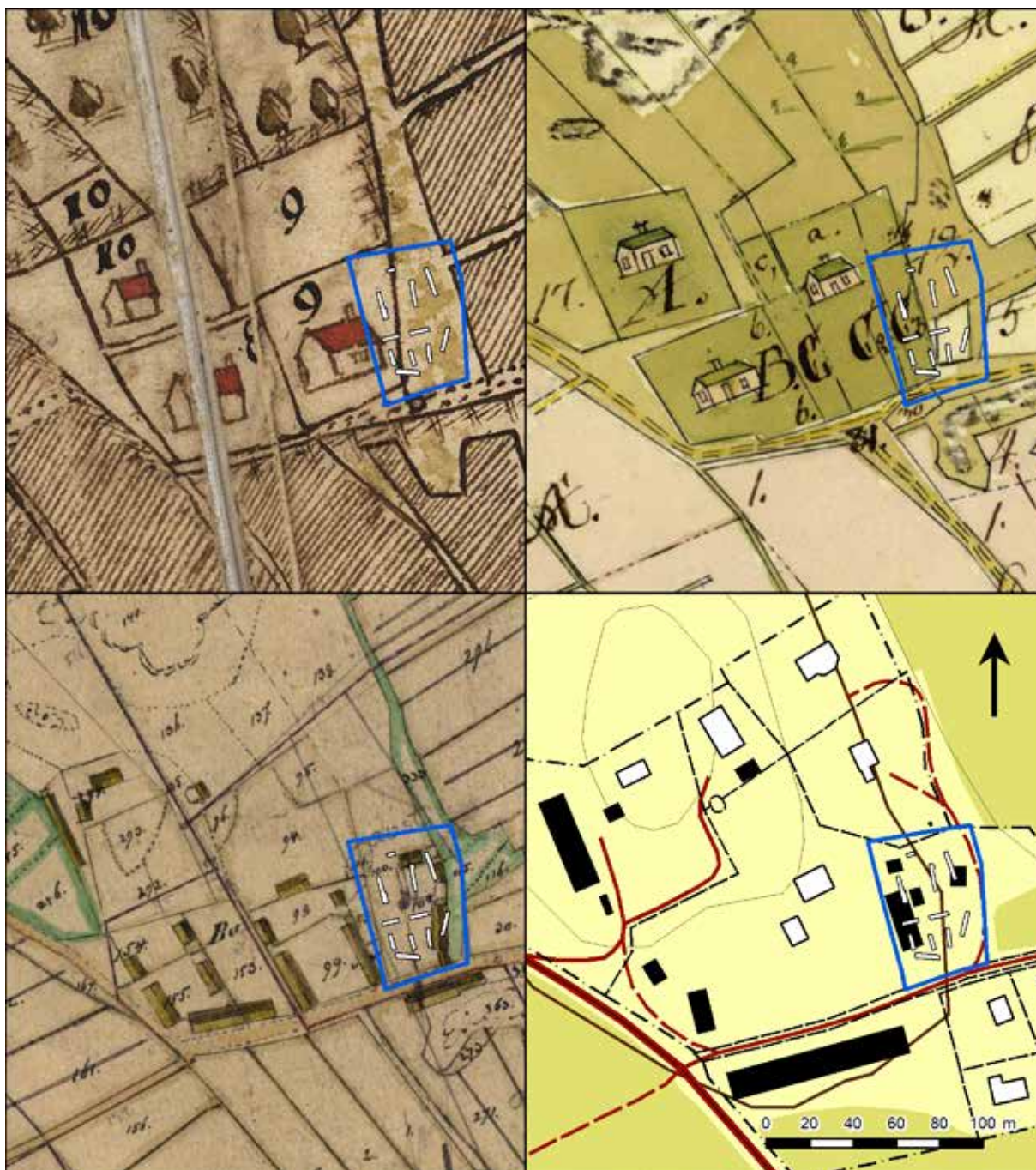
Ortnamnet Eggeby är belagt i skrift från 1394. Förleden är ordet *ek* och efterleden *by* i betydelsen bebyggelse (Franzén 1991). Namntypen har i det här fallet redan från början syftat på bebyggelsen och kan med stor sannolikhet anses ha tillkommit under järnåldern (SOL 2003). Före de småskaliga kartverkens tid har Eggeby karterats i en geometrisk jordebok av Johan de Rogier 1636 (LSA D17-18:d4:99). Därefter har karteringar skett vid storskifte 1771 (LSA D17-18:1) och laga skifte 1856 (LMA 05-DAG-66). Under hela denna tid består byn Eggeby av tre gårdar. Det är frågan om *Östergården* i sydöst (vid laga skiftet också kallad Skattegården), *Västergården* i sydväst (vid laga skiftet även Rusthållet), och *Norrgården* i nordväst (vid laga skiftet även Övergården) (figur 4).

Undersökningsytan omfattar åtminstone från tiden vid laga skiftet en del av Östergården, vid denna tid i stora drag motsvarande en av flera hemmansdelar. Det är dock först på laga skifteskartan från 1856 som hela den nu aktuella undersökningsytan tagits i anspråk som bytomt. På de äldsta kartorna från 1636 och 1771 ligger ytan till stora delar utanför den då utritade bytomten och Östergårdens tomtmark. På kartan från 1636 är den östra delen av undersökningsytan utritad som hårdvallsäng och på kartan från 1771 som stenig backe i norr, men som en del av östra gårdet och alltså åkermark i söder.

Inom undersökningsytan har tills nyligen stått flera byggnader. Längs västra kanten av ytan stod en lada eller ladugård i nord-sydlig riktning, sammanbyggd med en mindre tillbyggnad i nordöst. I nordöstra delen stod en vedbod. Dessa byggnader revs 2020 enligt uppgift från grävmaskinisten Christian Hagberg.

En källare murad med större block och en vindsöverbyggnad av trä med plåttak, belägen norr om den nu rivna ladugården, har fått stå kvar på tomtytan tillsammans med ett flertal fruktträd och buskar (figur 5).

I samband med rivningsarbetet 2020 hade en betongplatta under ladugården tagits bort och marken hade jämnats till genom att lägga på material, framför allt i södra delen av tomten. Därmed stod flera av fruktträden i små gropar och man kunde på så sätt i flera fall uppfatta den tidigare marknivån.

Figur 4. Utsnitt av historiska kartor som visar bytomtens utformning fram till och med laga skifte, tillsammans med dagens Fastighetskarta. Kartorna är georefererade och visar samma geografiska utsnitt. Förundersökningsområdet, markerat med blå linje, tillsammans med de där innansför undersökta scbakten är inlagda i kartan i samtliga utsnitt för orienteringens skull. Överst till vänster äldre geometrisk avmätning från 1635 (LSA D17-18:d4:99), överst till höger storskifteskarta från 1771 (LSA D17-18:1), nederst till vänster laga skifteskarta från 1856 (LMA 05-DAG-66) och slutligen nederst till höger dagens Fastighetskarta. Notera att de under 2020 rivna byggnaderna inom förundersökningsområdet fortfarande är med på kartan.

Vid fältbesöket var undersökningsytan ändå som högst i nordväst, men slutade något ner mot en grusväg som löpte längs tomtens östra långsida. I nordöstra hörnet låg berget grunt under jordlagret. Slutningen ner mot vägen var här mer markant, i form av en brantare kant, till skillnad från den södra delen där marken slutade svagare åt öster och sydöst. I nordöstra delen av ytan noterades även en del sopor. Skräp stack upp på några ställen, inte minst i branten ner mot grusvägen i öster.

Figur 5. Den kvarstående källaren i nordvästra delen av undersökningsytan. Foto från öster.

Tvårs över tomtytan i nord-sydlig riktning låg en elkabel. Längst i söder fanns en mindre smal remsa med brunnar som inte skulle omfattas i tomtytan. Från denna yta låg rör nedgrävda åt väster och nordväst. Tomtytan var endast avgränsad fysiskt i ett enda väderstreck – mot den nu bebyggda villatomten i norr hade ett staket satts upp som sammanföll väl med nuvarande fastighetsgräns.

Syfte

KM:s uppdrag var i och med undersökningsplanen och den ursprungliga rubriceringen om en arkeologisk utredning att fastställa om fornlämningar skulle komma att beröras av anläggande av villabebyggelse inom undersökningsytan, samt att preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar och om möjligt datera dem. Med ändringen av uppdragstyp till arkeologisk förundersökning kompletterades detta med ett mer generellt syfte att fastställa fornlämningarnas omfattning.

Rapporten avser att i första hand användas som planeringsunderlag för såväl Länsstyrelsen som de sökande.

Metod och genomförande

Uppdraget genomfördes genom sökschaktning. Den cirka 3 000 m² stora undersökningsytan undersöktes genom upptagande av schakt med hjälp av grävmaskin. I huvudsak grävdes dessa ungefär med en bredd av en planeringsskopa, cirka 1,8 meter. De totalt elva schakten omfattade en total undersökt yta av 206 m². Schakten togs upp skiktvis i normalfallet ner till orörd nivå, så att eventuella arkeologiska anläggningar eller kulturlager skulle avteckna sig mot botten. Därefter gjordes en enklare dokumentation av schakt och kontexter genom planinmätning med RTK-GPS, fotografering och enklare beskrivning. Slutligen återfylldes schakten.

Inga fynd tillvaratogs vid förundersökningen, och där föremål ändå har påträffats har de fått ligga kvar i marken tillsammans med framrensade kontexter.

Inför schaktningen genomgicks tomtytan, okulärbesiktigades och fotograferades. Inför markningreppen redogjorde också grävmaskinisten Christian Hagberg för tidigare arbete på platsen, kunde peka ut ledningar och de rivna byggnaderna. Förhållandena jämfördes även med det historiska kartmaterialet från platsen.

Några analyser har inte gjorts i samband med förundersökningen. Utrymme fanns i uppdraget för ¹⁴C-analys av två prover. Något lämpligt material för dessa påträffades dock inte vid förundersökningen och detta utrymme har därför inte utnyttjats.

Resultat

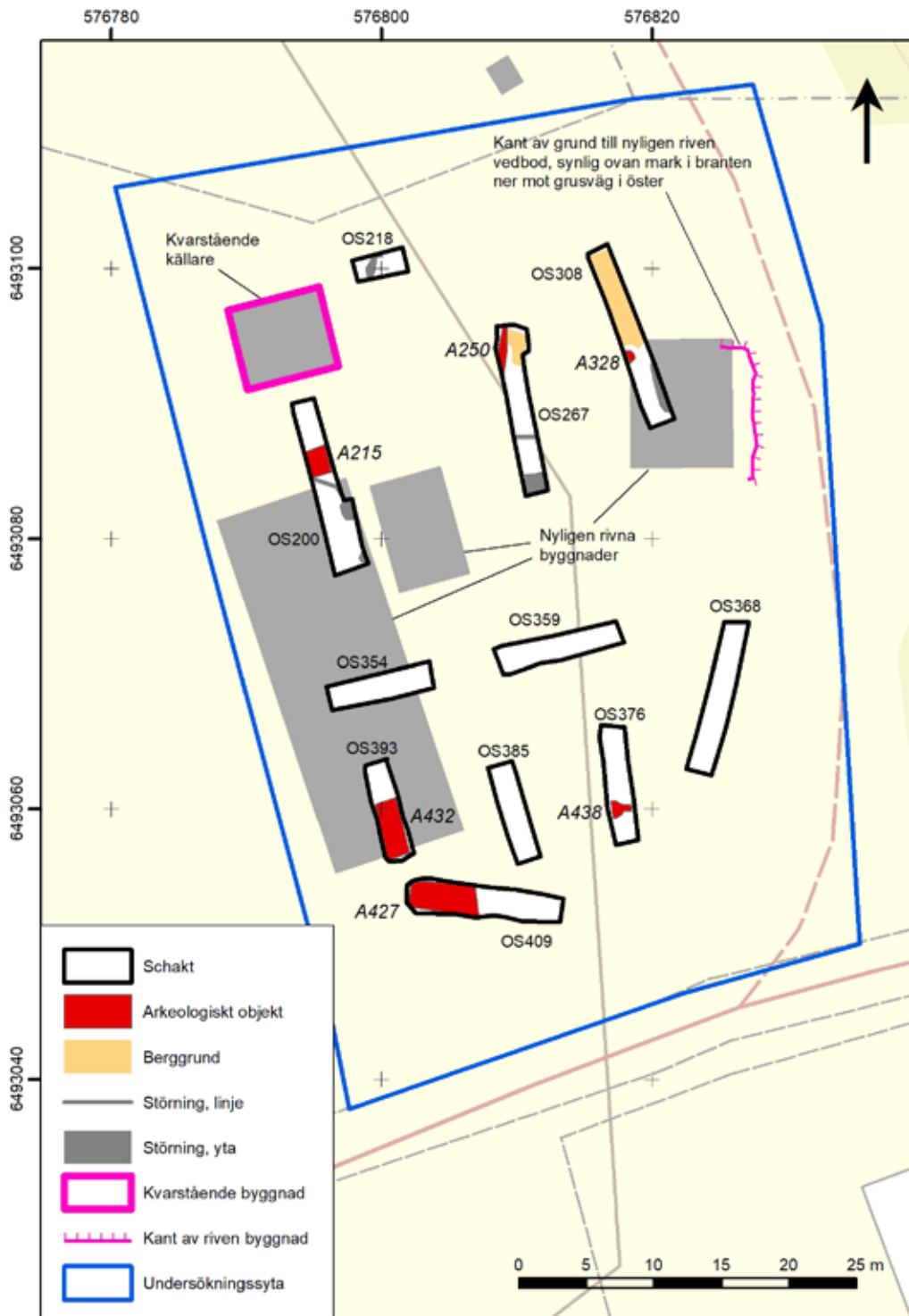
De elva grävda schakten på undersökningsytan mättes in och dokumenterades (figur 6). De beskrivs närmare i en till denna rapport hörande schakttabell (bilaga 1).

Sex arkeologiska objekt i form av lager eller anläggningar mättes in och dokumenterades, där två av dem uppfattades som en och samma yttring (A427 och A432). Dessa beskrivs närmare i en till denna rapport hörande kontexttabell (bilaga 2).

Generellt påträffades i matjorden i nära nog samtliga schakt enstaka bitar flintgods, tegel och glas. I flertalet fall framkom även yngre material som plast, konserver med mera. I några få fall påträffades yngre rödgods och järnföremål. Allt detta hade en förhållandevis sentida karaktär, sannolikt i huvudsak med datering från 1800-tal och framåt. Ett möjligt undantag framkom i schakt OS308 i form av en skärva vackert glaserat yngre rödgods, uppskattningsvis från 1700-tal (figur 11).

I allmänhet kan dock sägas att fyndmängden var förhållandevis liten sett till erfarenheten från undersökningar inom andra bytomter.

Inom undersökningsytan påträffades även flertalet störningar av sentida verksamhet. Avvägningen kring vad som på en bytomt ska ses som störningar eller arkeologiska objekt är långt ifrån problemfri och ansluter till en allmän fråga om bytomtens avgränsning framåt i tid. En sådan avgränsning är inte heller här självklar. I detta fall har objekt som redan i fält relaterades till de nyligen rivna byggnaderna bedömts som störningar. Även i de fall då mycket sentida lämningar kan antas, exempelvis där nedgrävningar kan förmodas ha gjorts med maskin eller där ett mycket recent material är närvarande, har observationerna bedömts som störningar. Hit hör exempelvis också ledningsschakt. Bedömningarna säger å andra sidan inget om dateringarna. I något eller några fall kan möjligen en störning och ett arkeologiskt objekt vara samtida.

Figur 6. Schaktplan över undersökningsytan. Skala 1:500.

Syllstensrader

I schakt OS267, centralt på norra delen av ytan framkom en stenrad, A250, som löpte från schaktets norra ände i en rak linje åt söder, till dess att den efter knappt 4 meter försvann in i den västra schaktväggen (figur 7). Stenraden var jämnt lagd och bestod av förhållandevis jämnstora stenar, cirka 0,35–0,40 meter i storlek. Sannolikheten att detta är spåren efter en syllstensgrund får anses som hög. Eftersom ingen öst–västlig syllstensrad framkom längre söderut i samma schakt och stenarna därtill tycktes mer jämnt lagda åt öster, bör man dessutom kunna anta att detta är frågan om den östra väggen i en byggnad som alltså i huvudsak är belägen väster om schaktet. På östra sidan om stenraden stack dessutom berggrunden upp ytligt i schaktet och de utlagda stenarna följer därmed de topografiska förutsättningarna. Läget bör vara rimligt för ett bostadshus för en av Östergårdens hemmansdelar. Detta stämmer också någorlunda med ett av bostadshusen för den georefererade kartan från 1856.

Figur 7. Schakt OS267 med den troliga syllstensraden A250 i förgrunden i schaktets bögra del. Foto från norr.

I södra delen av undersökningsytan, i södra delen av schakt OS376, framkom ytterligare en stenrad, A438. Denna löpte i öst–västlig riktning tvärs emot schaktets längdriktning. Jämfört med A250 var denna stenrad inte lika jämnt lagd och hade större skillnader avseende storleken på stenarna, med variationer mellan 0,15 och 0,80 meter. Här är tolkningen som syllstensgrund mer tveksam. Läget sammanfaller dock relativt väl med den södra änden av en av de gårdslängor som löper längs östra kanten av den östra av Östergårdens båda hemmansdelar på kartan från 1856.

Någon datering av stenraderna kan inte göras, även om kartmaterialet antyder en relation till bytomtsbebyggelsen på 1800-talet.

Stenlagda ytor och stenfundament

I det första grävda schaktet, OS200, i nordvästra delen av undersökningsytan, framkom en stenlagd yta, A215, på 0,20–0,25 meters djup (figur 8). Stenläggningen var 2 meter bred och fortsatte åt öster och väster. Stenarna var i huvudsak 0,05–0,20 meter stora. Ytan uppfattades i första hand som en stenlagd gångväg eller gångstig och löper i så fall i östvästlig riktning omedelbart norr om den nu rivna ladugårdens norra gavel. Det kan även vara en del av en stenbelagd gårdsplan. Frågan är i så fall om stenläggningen tagits bort längre söderut vid anläggandet av den anslutande ladugården, som haft en gjuten grund.

Figur 8. Schakt OS200 med den stenlagda ytan A215. Foto från norr.

Figur 9. Schakt OS393 med den sten- och blockbemängda ytan A432, som tolkades som ett stenfundament för en byggnad eller en del av en byggnad. Foto från nordväst.

I sydvästra delen av undersökningsytan, i södra delen av schakt OS393 och västra delen av OS427, framkom två lager, A427 och A432, med större stenar och block (figur 9). I ytan fanns en viss inblandning av lera. Dessa lager uppfattades som två delar av en och samma yttring och sågs som ett stenfundament till en byggnad, en del av en byggnad eller en golvkonstruktion. Lagren omfattar en yta både inom och utom den rivna ladugårdens södra ände. Stenfundamenten bör vara av relativt sen ålder, i lerinblandningen i ytan påträffades på ett ställe ett tygstycke.

Sentida störningar

I den nordöstra delen av undersökningsytan hade en vedbod nyligen rivits. Den östra kanten av grunden kunde observeras genom kvarvarande stenar i branten ner mot grusvägen i öster och mättes in (figur 6). Ett av schakten, OS308, grävdes genom delar av byggnaden. I vad som varit vedbodens nordvästra hörn noterades en förhållandevis triangulärstensamling, A328, som bör uppfattas som ett stolphål eller stolpfundament.

Över huvud taget var dock den södra delen av schaktet förhållandevis störd. Längs cirka 4 meter av östra kanten av schaktet noterades här en skarp nedgrävningskant som återfyllts med matjordsliknande lager och flera block. Nedgrävningen uppfattades i fält som en del av vedboden som grävts in i branten från öster, men tycks utifrån kartmaterialet bättre stämma med en äldre byggnad på kartan från 1856.

Utanför nedgrävningen kunde en lagerföljd med flera påförda ljusa lager varvade med mörkare lager med större organiskt innehåll och enstaka fynd (figur 10). I ett av dessa lager påträffades i sydvästra delen av schaktet i förhållandevis nära anslutning till A328 en bottenkärva av ett vackert glaserat kärl av yngre rödgods (figur 11), möjligen från 1700-tal; en större hästsko, sannolikt tidigast från 1800-tal; samt ett annat järnföremål, möjligen ett ankarslut. Inga av dessa föremål tillvaratogs.

Schaktet upptogs inom den del av förundersökningsområdet som inte omfattar någon del av bytomten enligt de äldre kartorna från 1636 och 1771. Spåren här måste ses som förhållandevis sentida.

I schakt OS267 noterades en nedgrävning med mycket större stenar och block längst i söder. I fält sattes denna i relation med ladugårdens nordöstra tillbyggnad. I efterhand framgår att störningen ligger på lite längre avstånd från denna tillbyggnad än vad som antogs. Sentida störningar framkom också i form av ledningar i flera schakt.

Figur 10. Lagerföljd observerad centralt i östra schaktväggen av OS308. Varv av påförda lager med sand med olika stort innehåll av organiska ämnen. Foto från väster.

En elkabel noterades centralt i schakten OS200 och OS267 och har löpt i öst–västlig riktning, sannolikt längs norra sidan av ladugården ner mot vedboden. I schakt OS218 framkom i nordöst–sydvästlig riktning och på större djup en ledning i ett gult kabelskyddsror.

Figur 11. Den i texten omtalade bottenskärvan av yngre rödgods från schakt OS308. Skärvan tillvaratogs ej.

Utvärdering

Den arkeologiska förundersökningen har i allt väsentligt genomförts i enlighet med undersökningsplanen. Det ska dock återigen noteras att ärendet till en början avsåg en arkeologisk utredning etapp 2, vilket i och med Länsstyrelsens beslut ändrades till en förundersökning utan att undersökningsplanen skrevs om.

Inga nya fornlämningar har tillkommit. Inom bytomten har några lämningar hörande till bytomten dokumenterats. Det rör sig om två stenrader som i det ena fallet bedöms som en syllstensrad, vilket möjligen kan vara fallet även i det andra fallet. I övrigt framkom en stenlagd yta, troligen en gångväg eller gångstig eller en del av en stenbelagd gårdsplan, enstenssamling, samt en större yta som rymt ett stenfundament av block och större stenar.

Lämningarna bedöms som förhållandevis sentida, i huvudsak tillkomna efter laga skiftet och i några fall hörande till de byggnader som revs 2020. Större delen av undersökningsytan ligger inom en sen utvidgning av bytomten åt öster där denna utvidgning tycks ha skett under sent 1700-tal eller första halvan av 1800-talet. Mängden lämningar är förhållandevis liten, vilket också kan sägas om ett äldre fyndmaterial. Därtill kommer mängden störningar som i huvudsak är tillkomna i anslutning till de nyss rivna byggnaderna. Härtill kommer förekomsten av en till synes delvis urgrävd gödselstack i södra delen av undersökningsytan.

Stiftelsen Kulturmiljövård bedömer därmed potentialen för bytomtslämningarna inom undersökningsytan som förhållandevis låg.

Bytomtslämningen har inte förändrats i sin utbredning och bör också kunna kvarstå som möjlig fornlämning.

Det ska noteras att beslut om fornlämningsstatus och eventuell fortsatt antikvarisk medverkan tas av Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Referenser

Äldre kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA)

Tillgängligt digitalt genom Lantmäteriets webbtjänst Historiska kartor

<https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

LSA D17-18:d4:99. Äldre geometrisk avmätning av Eggeby och Ljunga i Dagsbergs socken av Johan de Rogier 1636.

LSA D17-18:1. Storskifteskarta över Eggeby i Dagsbergs socken från 1771.

Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMA)

Tillgängligt digitalt genom Lantmäteriets webbtjänst Historiska kartor

<https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

LMA 05-DAG-66. Laga skifteskarta över Eggeby i Dagsbergs socken från 1856.

Litteratur

Bornfalk Back, A. 2018. *Boplats och skålgropar i Eggeby*. Arkeologisk utredning etapp 2. RAÄ 114:1 och Eggeby 7:6. Dagsbergs socken. Norrköpings kommun. Östergötlands län. Rapport från Arkeologikonsult 2018:3179.

Dardel, E. 2012. *Utredning i utkanten av Eggeby bytomt*. Dagsbergs-Eggeby 1:2. Dagsbergs socken. Norrköpings kommun. Östergötland. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Rapport från Arkeologikonsult 2012:2561.

Franzén, G. 1991. Bebyggelsenamnen i Lösings härad. I: *Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Östergötlands län 15*. Ortnamnsarkivet i Uppsala.

Karlenby, L. 2019. *Romartida härdar och rävfarm från 1900-talet*. RAÄ-nr Dagsberg 184 (L2008:8373). RAÄ-nr Dagsberg 185. Fastighet Eggeby 7:6. Dagsbergs socken. Norrköpings kommun. Östergötland. Arkeologisk förundersökning. Arkeologigruppen AB rapport 2019:02.

Kennebjörk, J. (manus) *Schaktningsövervakning av bredbandsnedläggning på Vikebolandet*. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport.

SOL 2003 = Svenskt ortnamnslexikon. Första utgåvan. Wahlberg, M. (red.) Språk och folkminnesinstitutet. Uppsala.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM21057
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-311-2021, 2021-05-10
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	202100637
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk förundersökning
<i>Undersökningsperiod:</i>	1–2 juni 2021
<i>Exploateringsyta:</i>	Ca 3 000 m ²
<i>Personal:</i>	Mattias Johansson
<i>Landskap:</i>	Östergötland
<i>Län:</i>	Östergötland
<i>Kommun:</i>	Norrköping
<i>Socken:</i>	Dagsberg
<i>Fastighet:</i>	Dagsberg-Eggeby 7:1
<i>Lämning:</i>	L2008:4121, bytomt
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	N6493035–6493115/E576780–576835
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningssystem:</i>	RTK-GPS (Trimble R10)
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd tillvaratogs.

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning/Lagerföljd	Anläggningar
OS200	13,0	0,95	Matjord av gråbrun siltig sand ner till 0,50–0,65 m djup. Därunder av schaktet 0,10–0,20 m tjockt lager av påförd, ljusbrun, något flammig grovsand med inslag av grus, samt därunder en tunn horisont av mörkare gråbrun grövre sand. Därunder undergrund av blekare beige grusig och stenig sand. I S änden av schaktet direkt från matjord till undergrund. Störningar i form av en elkabel i Ö–V riktning, centralt i schaktet, samt en grop med sten liggande mot ett block omedelbart SÖ om kabeln, möjligen en del av nedgrävningen. Längst i S även en grop med mycket sentida plast- och trämaterial. Från stank av gödsel framkom mot S änden av schaktet. Schaktet vidgades något åt Ö i S delen.	A215
OS218	4,0	0,65	Matjord av gråbrun siltig sand ner till 0,65 m djup. Därunder undergrund av ljusbrun och eller beige siltig sand. Centralt en störning i form av ca 0,7 m bred nedgrävning för ledning i SV–NÖ riktning. Vid ytterligare grävning framkom i denna störning ett gult kabelskyddsror.	
OS267	13,0	0,05–0,55	Matjord av gråbrun siltig sand ner till som mest 0,55 m djup. Därunder framkom i N berget ytligt på som grundast 0,05 m djup och först S och nedanför detta undergrund av brun sand. I S delen en störning i form av en nedgrävd elakabel (rimligen samma som i OS200) och längst i S en nyligen igenfylld större grop med material från vad som bör vara den nyligen gjorda rivningen innehållandes större stenar och block, däribland även gjutna block. Den sistnämnda störningen uppfattades som en del av den med ladugården sammanbyggda jordkällaren. I anslutning till störningarna i S delen av schaktet var undergrunden flammig och något tveksamt om nere på orörd nivå. Schaktet vidgades något åt Ö i N delen.	A250
OS308	14,0	0,45–1,05	Matjord av gråbrun sand ner till 0,20 m djup, i N med mycket konserver och andra sopor och direkt ner på berg som här låg grunt. I S bitvis en mer omfattande lagerföljd av överst ett 0,10 m tjockt lager av ljusbeige sand. Därunder ett 0,15 m tjockt lager av gråbrun till mellanbrun sand, i vilket framkom en större bottenskarva av yngre rödgods, troligen från 1700-tal, en stor sentida hästsko och ett ankarjärn. Därunder ett 0,10 m tjockt lager av beige sand. Därunder ett 0,20 m tjockt lager av stenig och grusig gråbrun sand. Därunder undergrund på ett djup av 0,80–0,85 m av något flammig brunt grövre grus med inslag av sten och berg. I S delen längs Ö kanten av schaktet en störning med större block och en bitvis tydlig nedgrävningskant som uppfattades som ingrävning i brantens sida och del av den nyligen borttagna vedboden.	A328
OS354	8,0	0,85–1,00	Matjord ner till 0,40–0,50 m djup, vilket inkluderar ett övre påfört lager av 0–0,15 m tjocklek av ljust gråbrunt grus utan särskilt stort humöst innehåll i toppen, vilket uppfattades som nyligen påfört utjämningslager vid det nyligen utförda rivningsarbetet. Därunder ett påfört grått sandigt grus som övergår i undergrund av mer beige färgat sandigt grus i en mer diffus övergång. Från stank av gödsel vid upptagandet av Ö delens matjord.	
OS359	9,5	0,90–1,05	Nyligen påfört material av mellangråbrun sand, ner till som mest 0,55 m djup. Därunder 0,35–0,55 m tjockt lager av mörkare brun siltig sand med stort inslag av sten och block. Därunder undergrund av beige eller blekt gråbrun småstenig och grusig sand. I Ö delen kom berg i botten. Schaktet sluttar mer än de andra ner mot Ö.	
OS368	11,5	0,75–1,15	Matjord av mellangråbrun siltig sand ner till 0,60–0,75 m djup, med ett visst inslag av sten. Därunder undergrund av ljusbrun eller mörkbeige sand. Centralt grävdes något djupare ner i undergrunden för att tydliggöra de naturliga lagerförhållandena.	
OS376	9,0	1,00–1,15	Matjord av mörkbrun siltig sand ner till 0,95–1,15 m djup. Därunder undergrund av gråbeige sand.	A438
OS385	7,5	1,50	Matjord av mörkbrun siltig sand ner till 1,30 m djup. En mer humös horisont av bl.a. gräs-rötter framkom på som mest 1,10 m ner. Ovanpå detta framkom stora sjok av ej nedbrutna löv, modern plast och en från stank av gödsel. Horisonten tycks följa en sluttande linje i schaktkanten och får betraktas som en grop som stått i öppen i sen tid, möjligen en urtagen gödselstack, varpå pålagts material vid förra årets rivningsverksamhet. Under matjorden kom undergrund av ljust gråbrun sand med visst steninnehåll. Med anledning av schaktets djup släntades de översta 0,40 m.	
OS393	7,5	0,10–0,90	Matjord av mörkbrun till mellanbrun siltig sand ner till 0,75 m djup. Därunder undergrund av ljusbrun sand.	A432
OS409	11,5	1,10–1,80	Matjord av mörkbrun siltig sand ner till 1,40 m djup. Partvis i ÖNÖ delen istället tydligt påfört material av ljusbrun till mellanbrun grusig sand ner till 0,95 m djup. Därunder en humös horisont av bl.a. gräs-rötter om som mest 0,25 m tjocklek, av samma karaktär som i OS385, och först därunder matjord. Det påförda materialet innehöll även modern plast, en rulle taggtråd och några mycket stora block, som mest 1,20 m stora. Vid grävning här framkom även en stank av gödsel, dock ej lika från som i OS385. Materialet ovanpå horisonten uppfattades som en grop som stått öppen i sen tid och igenfylld vid det nyligen utförda rivningsarbetet. Möjligen är detta en del av en gödselstack. Först därunder undergrund av ljusbrun siltig sand. Med anledning av schaktets djup släntades de översta 0,40 m.	A427

Bilaga 2. Kontexttabell

Kontext	Typ	Form	Storlek (m)	Beskrivning
A215	Stenläggning	Rektangulär (?), jämbred	Ca 1,5×2,0 (Ö-V)	Lager på 0,20–0,26 m djup bestående av en 2,0 m bred stenlagd yta med i huvudsak 0,05–0,20 m stora stenar, mestadels rundade. Stenarna ligger i ett matjordsliknande material. Lagret endast framrensat och ej genomgrävt. Fortsätter in schaktväggarna åt Ö och V. Möjligen stenlagd mindre gångväg/-stig, alternativt mindre stenbelagd del av gårdsplan.
A250	Syllstensrad	Linjär (?), jämbred	Ca 3,8×0,6 (N-S)	Stenrad, ytligt i grävt schakt, med upp till 0,40×0,35 m stora stenar. Framkom mot kanten av den berggrund som framkom grunt under matjorden. Fortsätter in i N och V schaktväggen. Högst sannolikt syllstensrad. Endast framrensad och ej genomgrävd.
A328	Stolphål/-fundament (?)	Triangulär (?) med rundade hörn	Ca 0,7×0,6	Stensamling med ca 15 synliga stenar, några skärviga. Mellan stenarna framkom enstaka fragment av tegel och bränd lera. Låg i ett lager som överlagrats med ett påfört ljusare lager under matjorden. Framkom i S kanten av den berggrund som framkom grunt under matjorden. Fortsätter eventuellt in i V schaktkanten. Möjligen stolphål/-fundament. Endast framrensad och ej genomgrävd.
A427	Stenfundament (?)	Oklar	Ca 5,0×2,0	Stenlager på 0,10–0,30 m djup bestående av större sten upp till 1,0 m stora stenar, här ibland viss del sprängsten. Materialet mellan stenarna av mellanbrun sand. Genomgrävt inom schaktet. Troligen stenfundament till en byggnad eller del av golvyta. Uppfattas som samma kontext som A432.
A432	Stenfundament (?)	Oklar	Ca 4,2×1,7	Stenlager på 0,10–0,30 m djup bestående av större sten upp till 1,0 m stora stenar. Materialet mellan stenarna av mellanbrun grusig sand, här fanns dock även fanns gott om inbäddade lerkattor och på ett ställe noterades tyg i detta material. Endast framrensat och ej genomgrävt. Troligen stenfundament till en byggnad eller del av golvyta. Uppfattas som samma kontext som A427.
A438	Syllstensrad (?)	Linjär (?)	Ca 1,4×0,6–1,3 (Ö-V)	Stenrad på 0,75 m djup omedelbart ovanpå undergrunden, bestående av 0,15–0,80 m stora stenar. I det matjordsliknande materialet mellan kom några tegelbitar, och en enklare skärva oglaserat rödgods. Fortsätter åt in i schaktväggarna åt Ö och V. Möjligen en syllstensrad. Endast framrensad och ej genomgrävd.